

Poněvadž přechod tepla z plamene závisí na teplotním gradientu mezi plamenem a ohřivanou hmotou, je výhodné vytápěti plamenem pouze tu část vany, kde jsou vsázka a z ní tavené sklo ještě chladné, t. j. tavicí prostor. V čiricím prostoru je rozdíl teplot mezi sklovinou a plamenem malý a proto i přechod tepla špatný. Z toho důvodu se v praxi zavedla kombinovaná tavení, kde tavicí prostor jest vyhříván plamenem, kdežto v čiricím prostoru jest sklo vytápěno elektricky. Výhody dosažené jsou tyto:

1. Pomocným elektrickým topením zvyšuje se výkon vany nejméně o 30%.

2. Zkracuje se tím doba temperování vany.

3. Spalování se udržuje stejnoměrné na optimálním výkonu a elektrický příkon se reguluje podle produkce.

4. Lepší regulovatelností teploty stoupá výkonnost vany.

5. Sklo je homogennější a dosáhne se menšího procenta zmetků.

Dnes je ve Francii přes 40 elektrických van, ve Švédsku 3, ve Finsku 2, v Norsku asi 4, ve Švýcarsku několik.

Mám-li se dnes vyjádřiti do budoucna, jaký vývoj očekává asi tavení skla, mohu s jistotou nadějí, že se nezmýlím, říci asi toto:

1. Vývoj jde a půjde směrem k vanovým pecím s plně automatickou regulací celé funkce.

2. Lze s pravděpodobností očekávat, že u pecí vytápěných palivem půjde vývoj směrem k některé z moderních revolučně řešených pecí, snad i pecí rotačních.

3. Určitě však půjde (i u nás) vývoj směrem rozšíření použití elektrického proudu na tavení skla ve vanách, neli čistě elektricky, tedy s kombinovaným vytápěním plamenem a elektricky.

Nobelove ceny za rok 1949

MIKULÁŠ GREGOR

10. decembra 1949, v deň výročia smrti A. Nobela, konala sa opäť tradičná slávnosť udeľovania cien v koncertnej sieni v Stockholme prítomným laureátom Nobelovej nadácie. Udeľené boli ceny za fyziku, chémiu a lekárstvo; nositeľmi boli Japonec, Američan, Švajčiar a Portugalec. Hodnota každej ceny bola 156.289 šv. Kr.

Cenu za fyziku obdržal 42-ročný Japonec Hideki Yukawa, profesor teoretickej fyziky na univerzite Columbia v USA za predpoveď existencie mezonu na základe svojich teoretických výskumov na poli nukleárných síl.

Cenu za chémiu dostal 54-ročný William Francis Giauque, profesor na kalifornskej univerzite, za svoje výskumy na poli chemickej termodynamiky v súvislosti so štúdiom látok pri extrémne nízkych teplotách.

Cena za lekárstvo priznaná bola rovnakým dielom prof. fyziológie na univerzite v Žurychu, Walterovi Rudolfovi Hessovi, a profesorovi univerzity v Lisabone, Antoniovi Egazovi Monizovi.

Profesor Hess bol vyvolený za svoje objavy funkčného vzťahu diencephalonu k činnosti vnútorných orgánov. Je široko známy svojimi prácami na poli nervového systému, riadiaceho dýchanie a obeh krvi, na poli fyziologickej oftalmie, dôležitej rovnako pre rastlinný i živočíšny organizmus. Je čestným doktorom univerzít v Berne a v Ženeve a nositeľom ceny Marcela Benoista.

75-ročný profesor Moniz bol odmenený za objav terapeutickej hodnoty prefrontálnej leukotomie v súvisi s určitými psychickými stavmi. Bol prvý, ktorý úspešne aplikoval chirurgický zákrok v prípade mentálnej disturbancie. Už r. 1927 vymašiel mozgovú angiografiu, ktorou sa mozgový profil stáva viditeľným, čo umožňuje diagnózu a lokalizáciu mozgového tumoru. Isý čas mal významnú úlohu aj v politike svojej vlasti, súc r. 1918—19 ministrom zahraničných vecí.

O SPRÁVNE CHEMICKO-TECHNOLOGICKÉ NÁZVOŠLOVIE

Názvy minerálov, pomenovaných podľa náleziska alebo podľa objaviteľa, sa podľa medzinárodného zákona priority nesmú nijako meniť alebo prepisovať foneticky. Tak napr. názov *herrengrundit* (Herrengrund je staré pomenovanie Španej doliny) sa nesmie „preložiť“ na *špaňodolinit*. Preto treba ponechať napr. názov *libetenit* (podľa Libethen = Lubietová). Podobne treba aj naďalej písať *bauxit* (a nie napr. bóksit) *jamesonit* atď.

Ak však názvy minerálov boli odvodené zo slovanských jazykov, treba sa pridržiavať slovanského spôsobu písania, napr. *čermíkit* (nesprávne tšchermigit).

Názvy mnohých minerálov často charakterizujú ich význačné vlastnosti. Ak sú odvodené z klasických jazykov, nepíšeme nikdy *th*, *ph*, *rh*, ale vždy *t*, *p*, *r*, napr. *ortoklas* (nesprávne orthoklas), *grafit* (nesprávne graphit).

Slovenskému jazyku prispôsobené názvy *blajno*, *kýz* (odvodené z nemeckého Blende, Kies) a názov *leštenec*, neodporúčame používať. Tieto názvy s dnešnou systematikou mineralogie nijako nesúvisia, preto treba používať výlučne medzinárodné mená jed-